

tion, Cambridge University Press, 1974
 Αποστολάκης, Γιάννης, Τα δημοτικά τραγούδια. Μέρος Α' Οι συλλογές, Αθήνα 1929
 Γιάννης Α. (Jeannarakis), «Άσματα κρητικά (Kretas Volkslieder)», Leipzig 1876 (Neudruck: Wiesbaden 1967)
 Γεντούς, Π., Τραγούδια δημοτικά της Ρόδου, εν Αθήναις 1926
 Δ.Ι.Ε.Ε.: Δελτίον της 'Ιστορικής και 'Εθνομουσικής 'Εταιρείας της 'Ελλάδος, εν Αθήναις 1883-84
 Εύλαμπιος, Γ., 'Ο 'Αμάραντος, ήτοι Ρόδα της αναγεννηθείσης 'Ελλάδος, εν Πετρούπολει 1843 (Αθήνα, Καραθιός, 1973)
 Θέμελης, Γ., 'Η διδασκαλία των Νέων 'Ελληνικών. Το πρόβλημα της έρμηνείας, 2η έκδ. (τ.Α'), Θεσσαλονίκη 1956, σ. 103-38
 Θέρου, Άνις, Δημοτικά τραγούδια, Αθήνα 1909 (καί Τραγούδια των 'Ελλήνων, Β', Αθήνα, Αστός, 1952)
 Ίωαννίδου, Μ., Untersuchungen zur Form der neugriechischen Klagelieder (Moirologia), München 1938
 Κουκουλές, Φ., Βυζαντινὸς βίος καὶ πολιτισμὸς, Coll. de l'Institut Français d'Athènes, τ. Α' (1948), σ. 33 (μοιρολογία), τ. Δ' (1951), σ. 162-72 (ὁ θρήνος)
 Κυριακίδης, Στίλιαν, Το δημοτικό τραγούδι. Συγκριτικὰ μελετῶν, Αθήνα, Ἐρμής 1978
 Λαμπάκης, Στ., Οι καταβάσεις στὸν κάτω κόσμο στὴ βυζαντινὴ καὶ στὴ μεταβυζαντινὴ λογοτεχνία, Αθήνα 1982
 Λαογραφία, Δελτίον της 'Ελληνικής Λαογραφικῆς 'Εταιρείας, εν Αθήναις, 1909 κ.ε. τ. 1, 5, 9
 Λελέκας, Μ., Δημοτικὴ Ἀνθολογία, έκδ. Β', εν Αθήναις 1868
 Πανδώρα, Σύγγραμμα περιοδικῶν, ἰστορικῶν καὶ λογοτεχνικῶν, εν Αθήναις 1850
 Παπαγιάννης, Κ., Μανιάτικα μοιρολόγια καὶ τραγούδια, Αθήνα 1928
 Passow, Arn., Τραγούδια ρωμαικά (Popularia carmina Graeciae recentioris, Lipsiae 1860
 Πε.: Πετρόπουλος, Δ., 'Ελληνικά δημοτικά τραγούδια, Β', Αθήνα, Βασ. Βιβλιοθήκη 47, 1959 (Πε.Α': Πετρόπουλος, σ.π., τ.Α')
 Πο.: Ποιίτης, Ν.Γ., Ἐκλογὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, Αθήνα 1914
 Ραζέλος, Στ., Προσῳδα μοιρολογίων λακωνικῶν, Αθήνα 1870
 Schmidt, Bern., Das Volksleben der Neugriechen und das hellenische Altertum, Leipzig 1871
 Σκοπέτας, Σ., Τα μανιάτικα μοιρολόγια, Αθήνα 1972
 Τζιζιός, Ε., Τραγούδια των Σαρακατσάνων, Αθήνα 1928
 Tommaseo, N., Canti popolari greci, Venezia 1842
 Χασιώτης, Γ., Συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Ἱερίαν δημοτικῶν ἀσμάτων, εν Αθήναις 1866
 Οι ἀρβίμοι τῶν παραπομπῶν δηλώνουν ἀεὶ, ἀρβίμο τραγουδιῶ καὶ παραλλαγῶ (κεφ. γράμμ.α).

4. Ἡ διασταύρωση αὐτὸ τὸ σημεῖο μὲ τὰ τραγούδια τῆς ζενιτιᾶς ἐπιφέρει ἀμοιβαίως ἐπιδράσεις, ὅπως ἀνταλλαγὴ μοτίβων καὶ μεταφορικῶν σχημάτων.
5. Ἀνάλογα στὸ θέμα τοῦ λεβέντη καὶ τοῦ Χάρου, ὁ ἥρωας, στὰν συναντὰ ροδολώντας ἀπὸ τὰ κορφοβούνια τὸ Χάρο, ποὺ ἀπευθύνει ἀνοποιοῦστος τὸ χαιρετισμὸ: «Γιὰ σοὺ χάρη σου, Χάρωντα!» (Passow 293. 418, 304.426, Po. 221-22.14 κ.α.)
6. Ἀπὸ τὴν προφορικὴ παράδοση, Πρβλ. Po. 220.211, Ραζέλος 24, Λελέκας 155 κ.α.
7. Βλ. ἀναλυτικὸ στὸν Λαμπάκη.
8. Βλ. ἀναλυτικότερα Ε.Γ. Καϊμημένος, Το ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι. Ἡ αἰσθητικὴ, ὁ μῦθος καὶ ἡ ἰδεολογία του, Ρεθύμνο 1978, σ. 79-92. Τοῦ ἴδιου, Ἡ ἀντίθεση φύσης - κουλτούρας στὸ

ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι, στὸν τόμο Σημειωτικὴ καὶ Κοινωνία, Αθήνα, Ὀδυσσεύς, 1980, σ. 227-32. Πρβλ. καὶ Θέμελης 103-38.
 9. «Ν' ἀποθάνει ὁ Χάρος!» εἶναι ἡ οὐνηθωμένη ἀναφορὰ στὸ ἀνάλογο ἐκφράζει ζωικὴ εὐφορία ἀπὸ γλέντι, στὸ χορὸ ἢ στὸ τραγούδι.

Death in Folk-Song E. Kaphsomenos

The extent to which Death as a theme affects theoretical problems of a universal and biological character can be used as a «key» for research or even as a typological criterion for the determination of a cultural system. From this point of view the Greek folk-song represents a most significant case, where, the experience of death puts in motion a clear procedure for the hierarchic classification of values, thus creating an extremely suitable plane for the study of bio-cosmotheory. We will approach the subject from this point of view.

In the poetry of a people like the Greeks, whose modern history is a long series of hardships, the problem of death is not, of course, limited to the category of songs specifically related with mournful occasions. Almost equally often it can be traced in heroic songs, where the attitude towards death usually serves as the criterion of heroism; in ballads, where the adventure of life in its mythic or social dimension is interlaced with bloody incidents or death experience; in the expository songs that, due to their lamenting character, stand very close to death lamentations; in the adages and in the purely banquet and dancing songs in which the perspective of death creates the well known motives of «carpe diem». Here we deal only with the specific songs of death that can be classified in two distinct groups: lamentations and songs of the Underworld or songs of Charon (= ruler of death).

The lamentations are mournful songs that are related with the folk customs and rituals of the preparation and burial of the dead; they represent a direct expression of the pain and sorrow for the loss of a certain person and therefore they have an extemporizing character.

The songs of Charon form a thematic group of allegories originating from the Middle-Age, combined with themes of frontier poetry. They do not refer to certain persons but they mythicize in a general approach the struggle between life and death via the personification of the opponent forces.

Lamentations and songs of Charon, in spite their difference in character and style, share basic concepts so as to compose, finally, a common understanding of and approach towards life and death.

Τὸ κώνιο

Στὸν «Φαίδωνα», ὁ Πλάτων μάς δίνει λεπτομέρεια γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Σωκράτη: Ἀφοῦ ὁ φιλόσοφος ἦπε τὸ κώνιο, ἔνωσε ἐνα πάγωμα στὰ πόδια πρῶτα καὶ μετὰ στὴν κοιλιά, κατόπιν ἀναίσθητοποιήθηκαν, τὰ κάτω ἄκρα του, συσπάσθηκε καὶ πέθανε.

Ἐκτός ἀπὸ τὸν Σωκράτη, κί ἄλλοι πολιτικοὶ ἀνόδως ἔχουν θανατωθεῖ μά κώνιο, ὄπως ὁ στρατηγὸς Θηραμένης ἀπὸ τὴν Κέα (404 π.Χ.) ποὺ ἴσως νὰ εἶναι καὶ ὁ πρῶτος ποὺ πήρε κώνιο!

Γιὰ τὸ κώνιο μιλᾶν πολλοὶ συγγραφεῖς, ἀλλὰ ἂς δοῦμε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ.

Διάφορες ποικιλίες κώνιου φυτρῶνουν στὴν Ἑλλάδα. Στὴν Ἄττικὴ ὄμως τὸ φυτὸ φτάνει ἐν ὕψος 2 μ. Τὸ δηλητήριο περιέχουν κυρίως ὁ σπόρος, τὰ ἀνήθη, λιγότερο ὁ μίσχος καὶ οἱ ρίζες. Ἡ οὐσία του δηλητηρίου ποὺ περιέχει πέντε ἀλκαλοειδῆ μοιάζει μὲ τὴν νικιτήνης καὶ προκαλεῖ γενικὴ παράλυση καὶ θάνατο!

Σημειώσεις

1. Πολέμηρος τὸν καιρὸ τῶν Τριάκοντα (404 π.Χ.), Φωκίω μὰζι μὲ τέσσερις συντρόφους του (318 π.Χ.), Ἀλκίωνα ὁ ῥήτορας (323 π.Χ.) κ.ά.
2. Ἰπποκράτης στὰ συγγράμματά του, Νικανόρος (Θηρ. στ. 186), Διοσκορίδης (σ. 575), Γαληνὸς (ΧΙ. 596, ΧΙ. 601), Πλίνιος (XXV. 95) κ.ά.
3. Κωνίνη, μεθυλοκωνίνη, κωνυδρίνη, γ-κωνικίνη, ψευδοκωνυδρίνη.
4. Γιὰ θανάτωση χρησιμοποιοῦν τὸ σπῆρο τοῦ φυτοῦ ποὺ περιέχει 1% δηλητήριο, ἐνώ ὕψους καὶ μίσχος ἔχουν ὄμοιο 0.5%. Ἡ δόση ἦταν 4.5 γραμμάρια, ἀλλὰ συνέβαινε νὰ χρεοστῆται ἕνας κατάδοχος καὶ τριπλὴ δόση γιὰ νὰ πεθάνει.